

**MASOFALI O'QITISH JARAYONIDA INFORMATIKANI FANINI
O'QITISHDAGI DIDAKTIK TIZIMLAR****Yuldashev Ulmasbek Abdubanapovich**

GulDU katta o'qituvchisi

Samatboyeva Marjona Baxtiyor qizi

GulDU talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6800017>

Annotatsiya. So'nggi yillarda texnologiyalar va Internetning jadal rivojlanishi ta'limda ko'plab o'zgarishlarga olib keldi. Ta'limdagi eng muhim o'zgarishlardan biri bu masofadan turib o'qitish shaklidir. O'qituvchilar va o'quvchilar bir-biridan ajratilgan joylarda ta'limni aniqlash uchun foydalaniladigan masofaviy o'qitish yangi tushuncha emas; ammo, rivojlanayotgan texnologiyalar va Internet veb-asosidagi masofaviy o'qitishga imkon beradi va shuning uchun uning mashhurligini oshiradi. Ushbu ishlanmalar natijasida ko'plab universitetlar vaqt va joydan mustaqil ravishda moslashuvchan ta'lim berish uchun veb-asoslangan masofaviy o'qitish tizimlaridan foydalanishni boshladilar.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, adabiyot manbalarini haqida umumiy ma'lumot, Ta'limni boshqarish tizimlari

**ДИДАКТИЧЕСКИЕ СИСТЕМЫ В ПРЕПОДАВАНИИ ИНФОРМАТИЗАЦИИ
В ДИСТАНЦИОННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ**

Аннотация. В последние годы бурное развитие технологий и Интернета привело ко многим изменениям в образовании. Одним из важнейших изменений в образовании является дистанционное обучение. Дистанционное обучение, которое используется для определения обучения в местах, где учителя и ученики отделены друг от друга, не является новой концепцией; однако новые технологии и Интернет позволяют проводить дистанционное обучение через Интернет и, следовательно, повышают его популярность. В результате этих событий многие университеты начали использовать системы дистанционного обучения на основе Интернета, чтобы обеспечить гибкое образование независимо от времени и места.

Ключевые слова: дистанционное обучение, обзор литературы, системы управления обучением.

**DIDACTIC SYSTEMS IN THE TEACHING OF COMPUTER SCIENCE IN THE
DISTANCE EDUCATION PROCESS**

Abstract. In recent years, the rapid development of technology and the Internet has led to many changes in education. One of the most important changes in education is distance learning. Distance learning, which is used to define learning in places where teachers and students are separated from each other, is not a new concept; however, new technologies and the internet are enabling distance learning over the internet and therefore increasing its popularity. As a result of these developments, many universities have begun to use Internet-based distance learning systems to provide flexible education regardless of time and place.

Key words: distance learning, literature review, learning management systems.

KIRISH

Kompyuter texnologiyalarining keng tarqalishi ta'lim sohasini yangi texnikaviy vositalar bilan ta'minlash bilan birga yangi didaktik imkoniyatlarni ham kengaytirdi. Ta'lim tizimiga joriy qilinayotgan kompyuterlar ta'lim muassasalarini axborotlashtirishi bilan birga o'quv jarayonini ta'limning yangi shakllari bilan ta'minlashga yo'l ochib berdi.

Hozirgi kunda ko'pchilik rivojlangan mamlakatlarning ta'lim muassasalarida *kunduzgi, sirtqi, eksternat va masofali* kabi ta'lim shakllaridan foydalanib kelinmoqda. Kompyuter texnologiyalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi an'anaviy o'qitish usullariga qo'shimcha ravishda yangi o'qitish shakli - masofali o'qitish yaratilishiga asos bo'ldi [1].

Masofali ta'limda o'quvchi va o'qituvchi fazoviy bir-biridan ajralgan holda o'zaro maxsus yaratilgan o'quv kurslari, nazorat shakllari, elektron aloqa va Internetning boshqa texnologiyalari yordamida doimiy muloqotda bo'ladilar. Internet texnologiyasini qo'llashga asoslangan masofali o'qitish jahon axborot ta'lim tarmog'iga kirish imkonini beradi, integratsiya va o'zaro aloqa tamoyiliga ega bo'lgan muhim bir turkum yangi funktsiyalarni bajaradi.

Masofali o'qitish jarayonida Informatika fani bo'yicha didaktik tizimning tarkibi quyidagilardan iborat bo'lishi maqsadga muvofiq:

- o'quv rejalar va dasturlarning elektron versiyalari;
- ✓ elektron darslik va uslubiy qo'llanmalar;
- ✓ audio o'quv-axborot materiallari;
- ✓ video o'quv-axborot materiallari;
- ✓ tizimli va amaliy dasturlarni o'rganish bo'yicha trenajyorlar;
- ✓ o'quv kinofilmlari;
- ✓ o'quv mashg'ulotlari uchun didaktik materiallar;
- ✓ multimediali dars ishlanmalari;
- ✓ o'rgatuvchi va nazorat qiluvchi dasturiy vositalar;
- ✓ virtual amaliy mashg'ulotlar;
- ✓ virtual laboratoriyalar;
- ✓ Informatikadan mustaqil ishlash uchun mashq va masalalar;
- ✓ elektron entsiklopediya va lug'atlar.

TADQIQOT METODI VA METODOLOGIYASI

Masofali o'qitishga yo'naltirilgan didaktik tizimni yaratish uchun mualliflar jamoasi kompyuter texnologiyalari bo'yicha quyidagi malaka va bilimlarga ega bo'lishlari lozim [2]:

- shaxsiy kompyuterlar va ularning qo'shimcha qurilmalarida ishlash;
- zamonaviy dasturiy vositalarida ish yuritish, MS Office boshqa standart dasturlarda ishlashni bilish;
- internet tarmog'ida ishlashning asosiy tamoyillarini bilish, brauzerlar va elektron pochta tizimidan foydalanish;
- kompyuter texnologiyalari vositalaridan ta'lim jarayonida foydalanib o'qitish muammolari bo'yicha yaratilgan metodik va ilmiy adabiyotlar bilan tanishib borish;
- o'quv jarayonini boshqarish uchun kompyuter texnologiyalarini qo'llash imkoniyatlarini egallash;
- dasturiy vositalarni didaktik imkoniyatlari nuqtai nazaridan tahlil qila bilish;

- internetda mustaqil turli xil elektron ma'lumotnomani, ma'lumotlar bazasi, axborot - qidiruv tizimlari va lug'atlardan foydalana bilish;
- ma'lumotlarni saqlash, tahlil qilish va ularni maqbul tavsif etish shakllarini tanlay olish.

TADQIQOT NATIJASI

Informatika fani bo'yicha tashkil qilingan didaktik tizim doimiy yangilanib borishi va to'ldirilishi lozim, chunki kompyuter texnologiyalari tezda yangilanib, takomillashtirilib borilmoqda. Fanlar bo'yicha didaktik tizimlarni takomillashtirish va to'ldirib borish ta'lim muassasasining pedagog-o'qituvchilari va muhandis-texnik xodimlariga juda katta mas'uliyat yuklaydi.

Masofali o'qitish uchun tayyorlanadigan didaktik tizimni ishlab chiqishga bir necha pedagog-o'qituvchilar va muhandis-texnik xodimlar jalb qilinadi. Ularning funktsiyasi quyidagilardan iborat:

Masofali o'qitish uchun didaktik tizimni yaratish va foydalanish jarayoni						
O'qituvchi, muallif	Texnik mutaxassislar	Kurs administratori - menedjer	Psixolog	O'quvchi	Pedagogik jamoa	Tyutor
O'quv materialining mazmuni va o'quv kursini to'ldirish bilan bog'liq masalalarni bajaradi	O'quv kursida texnik vositalarni qo'llash muammolari bilan shug'ullanadi (yuklash, tarmoqqa kirish, texnik xatolar va h.k.)	Administratorlarga tegishli barcha muammolar – tinglovchilar qabul qilish, seminar, imtihon, telekonferentsiyalar o'tkazish grafigini belgilash	Muammoli vaziyatlar muhokamasi, o'quvchining shaxsiy xususiyatlari, o'qitish strategiyasini tanlash, o'quvchilarning psixologik monitoringini muhokama qilish masalalari bilan shug'ullanadi	Didaktik tizimdan foydalanuvchi, o'quv faoliyati yakka va guruh shaklda tashkil qilinadi	Tajriba almashish, muammoli vaziyatlar ni hamkorlik da echish, o'quvchilarning faoliyatini baholashda faoliyat ko'rsatadi	Tarmoq foydalanuvchilariga o'quv materiallar tavsiya qilish, o'quv loyihalari-ni tashkil etish, konsultatsiyalar tashkil qilish va h.k.

MUHOKAMA

O'rgatuvchi internet manbalariga masofaviy ta'lim, virtual maktablar, laboratoriyalarni misol sifatida keltirish mumkin.

Maslahat beruvchi internet manbalariga turli telekonferensiyalar, virtual pedagogik kengashlar, virtual uslubiy birlashmalar, muammoviy kengashlar va h.k larni misol keltirish mumkin [3].

Axborotli internet manbalariga elektron o'quv qo'llanmalar, ma'lumotnomalar, elektron kutubxonalar, lug'atlar, kataloglar, virtual muzeylarni keltirish mumkin.

Baholovchi internet manbalariga teletesting , masofaviy konkurslarni, proektlar, turli viktorinalar, olimpiadalarni misol tariqasida keltirish mumkin.

Taqdimotli Internet manbalariga ta'lim muasasalarining ta'lim yo'nalishlari haqida atroflicha ma'lumotlar yoritilgan alohida sahifalarni keltirish mumkin [4].

Xorijiy tillarni o'qitishda kompyuter texnologiyalari yordamida quyidagi yo'nalishlarda foydalanish mumkin:

- til o'qitishda kompyuter texnologiyalari yordamida tarjimon dasturlardan;
- turli lug'atlardan;

XULOSA

Bu narsa matnlarni tarjima qilish samaradorligini oshiradi. Kompyuter texnologiyalari bilim oluvchilarning, ayniqsa, mustaqil shug'ullanish istagida bo'lgan o'quvchilarning mustaqil ishini tashkil etishda, o'qitish jarayonida juda kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi [5].

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Eshbaevich, T. D., Bakhronovich, N. M., Abdubanopovich, Y. U., & Sherali's, S. I. (2020). Resource support of distance course information educational environment. *Journal of Critical Reviews*, 7(5), 399-400.
2. Abdubanopovich, Yuldashev Ulmasbek, and Samatboyeva Marjona Baxtiyor Qizi. "RAQAMLI TEXNOLOGIYALARINING TA'LIM SOHASIDA QO'LLANILISHI." *Science and innovation 1.B3* (2022): 110-113..
3. Abdubanatovich, Yuldashev Ulmasbek, and Khakimova Farangis Abdualimovna. "USING THE MODERN INFORMATION TECHNOLOGIES TO IMPROVE THE QUALITY OF THE EDUCATION PROCESS." *Web of Scientist: International Scientific Research Journal* 2.05 (2021): 693-697.
4. Yuldashev U. A., Xudoyberdiev M. Z., Axmedov T. B. O'QUV JARAYONINING SIFATINI OSHIRISHDA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH G'G'Academic research in educational sciences. – 2021. – T. 2. – №. 3. – S. 1262-1268.
5. Eshbaevich, T. D., Bakhronovich, N. M., Abdubanopovich, Y. U., & Sherali's, S. I. (2020). Resource support of distance course information educational environment. *Journal of Critical Reviews*, 7(5), 399-400.